

MAD. M. S. BUCHHOLMS „POESIER“

– OG ET KVINDELIGT FORORD 1806

AF

JOHANNE SLOTS

I det første tiår af Prams og Rahbeks kulturelle månedsskrift „Minerva“s eksistens figurerede blandt dets mange mandlige bidragydere af poesi en enkelt kvindelig poet. Fra tidsskriftets første årgang 1785/86 og frem til 1795 optrådte Magdalene Sophie Castberg, senere Buchholm, på dets sider med en halv snes digte i forskellige af det 18. århundredes yndede genrer.¹⁾ I 1783 havde hun første gang vakt opmærksomhed i toneangivende litterære kredse med det versificerede helte- og kærlighedsbrev „Adeluds til Torkild Trondesön“, en såkaldt heroide, som stod trykt i Det Norske Selskabs „Poetiske Samlinger“.²⁾ At hun, den unge justitsråds- og borgmesterdatter fra Skien,³⁾ havde vundet indpas i dette fremtrædende selskab og fået venner der, fremgik med tydelighed af et andet digt af hende i samme skrift, trykt umiddelbart efter digtet om Adeluds og Torkild. Det er en elegi med titlen „Til min Mand. I Anledning af Hr. Secretair Vibes Död“. Johan Vibe, der havde været selskabets første sekretær, var død 1782, kun 34 år gammel,⁴⁾ og hun udtrykker her sorgen over det tab, de alle havde lidt:

Vor elskte Ven, vor muntre Vibe döde;
Vi aldrig faae, nei aldrig, ham igjen,
Og aldrig faae de uforglemte Dage,
Den glade Tid, som i hans Selskab randt.⁵⁾

Et års tid efter deres giftermål i 1777 havde hun og hendes første mand, Peter Leganger Castberg,⁶⁾ slået sig ned i København, og det var i disse år, inden Castberg 1781 blev sognepræst i Flekkefjord i deres hjemland Norge, hun kom i nær kontakt med Det Norske Selskabs medlemmer og fandt venner blandt mænd som Vibe, Johan Herman Wessel, Jens Zetlitz og brødrene Frimann. Hvor anerkendt og vellidt hun var i deres

kreds, ses af den kendsgerning, at hun blev titulært medlem af klubben og modtog dens agtelsestegn, præmieringen af guld.⁷⁾

Hendes digteriske ry, som selskabet således grundfæstede, havde omkring 1790 fået så stærk glans, at Rahbek i et digt i ugeskriftet „Samleren“ omtaler hende som „Norges Sappho“.⁸⁾ Dette smigrende prædikat ses i overleveringen udlagt som „Nordens Sappho“,⁹⁾ men det kalder Rahbek hende ikke det pågældende sted, hvor han også hentyder til hende som „Torkilds Sangerinde“, „Wibes Sangerinde“. I samme ugeskrift stod hendes „Ode til Indbildning“ og „Til Venskabs Gudinde“, nu underskrevet Buchholm.¹⁰⁾ Efter Peter Castbergs død i 1784 havde hun året efter ægtet en anden landsmand i Flekkefjord, købmanden Joachim Fr. Buchholm, der senere blev toldkasserer i Stavanger og 1806 toldinspektør i Kragerø.¹¹⁾ Som Madam Buchholm fik hun regelmæssigt en årrække igennem sine digte trykt i tidens blandede og litterære tidsskrifter, foruden i „Minerva“ og „Samleren“ i „Den danske Tilskuer“, „Nordia“, „Charis“, „Nytaarsgave for Damer“, samt „Maanedsskrift for Damer“.¹²⁾ De fleste af disse digte indgik siden i hendes to små samlinger af „Poesier“, der udkom 1793 og 1806, den sidste som „Andet forøgede Oplag“.

Allerede ved hendes første fremtræden i „Minerva“ februar 1786 havde Rahbek i det kritiske tidsskrift „Nyeste Kjøbenhavnske Efterretninger om lærde Sager“ givet hendes to digteriske arbejder i Det Norske Selskabs førnævnte skrift en meget rosende anmeldelse – og her findes et par andre Sappho-allusioner („vor Sappho“, „Sappho . . . ved Anacreons Grav“). I „Efterretningerne“s no. 2-3 anmeldte han „Poetiske Samlinger. Andet Stykke“ i sin helhed,¹³⁾ og under behandlingen af de to heroider heri – den anden er Thomas Stockfleths „Philippa til Eric“¹⁴⁾ – fremhæver han hendes på den mandlige digters bekostning. Trods skønheder i Stockfleths digt savner recensenten den „vedvarende Interesse“ i det og udtaler: „Dog, maaske var dette Digts Lunkenhed bleven mindre kjændelig, naar ikke det søde, henrivende Brev fra Adeluds til Torkild Trøndesøn af Mad. Castberg var fulgt lige ovenpaa.“ Og han tilføjer: „Men maaske skulde der ogsaa et Fruentimmer til, med den Ømhed og Føinhed, at skildre en Elskerindes Følelser.“ I begge digte er det kvindens følelser under de elskendes adskillelse, der beskrives. Rahbek roser digterinden for en „herlig qvindelig Delicatesse“ og citerer et sted hos hende som „Tibullisk skjønt“. Enkelte linier mishager ham, således når hun i en sammenligning blander „rene og urene Ting sammen“ og ligner kærlighedens ømme længsel ved „den Vindesyges skidne Gjærrighed“ som i følgende udtryk for Adeluds' håb om, at Torkild endnu elsker hende:

Kobberstik i M. S. Buchholm: Poesier, Andet forøgede Oplag, 1806, stukket af A. Flint.

Men vee din Adeluds, om Haabet hende feiled',
Hun blev den liig, som glad, med Vindings Attraae seiled',
Og fandt et øde Land.

Derimod forekommer nedenstående to linier „Rec. at være de meest pathetiske, han kjænder hos nogen Dansk Digter“:

Du fik det første Suk, det sidste ofres dig,
Ak! gid det komme snart, og du begræde mig!

Det efterfølgende digt af Mad. Castberg i „Poetiske Samlinger“ – elegien over Vibe – anerkendes på lignende måde, og skønt han finder „nogen Skjødesløshed“ i versifikationen, slutter anmelderen med at ønske mere fra hendes hånd. Karakteristisk for Rahbek med hans syn på kvinden,

således som det kan aflæses i hans forskellige „Betragtninger over Qvindelkønnet“,¹⁵⁾ afrunder han sin kritik med den påskønnelse, at hun i sin digtning forbliver kvinde: „Hun er unægtelig den blandt vort Lands Digterinder, der haver beholdt sit Kjøns Fortrin, og ikke begyndt, som Rousseau siger, Forfatterinderne ellers gjøre, med at omskabe sig til et Mandfolk. Et Menneske af nogenlunde fin Smag maatte altid kunne føle, at et Fruentimmer havde skrevet disse to nydelige Digte.“

Blandt de digte, hun fik trykt i „Minerva“ i perioden 1786-95 var en anden heroide, „Laura til Selim“,¹⁶⁾ der skulle opnå lignende ros og omtales som „det Skjønneste“ i samlingen, da hendes „Poesier“, 1793, anmeldtes i „Kjøbenhavnske lærde Efterretninger“. ¹⁷⁾ I en langt senere „Minerva“-artikel af Rahbek „Om Heroidefagets Dyrkning hos os“ nævnes hun for begge disse heroider.¹⁸⁾

Ellers udfoldede hun sig i andre tidstypiske digtformer, først og fremmest oden. Ofte har hendes rimede oder med deres livsfilosofisk-moraliserende indhold læredigtets karakter („Til Kjedsomhed“, „Ode til Indbildning“, „Til Venskabs Gudinde“, „Bøn til Taalmodighed“). En enkelt som oden til „Høsten“ udmærker sig ved en friere lyrisk stemning.¹⁹⁾ I „Efterretningerne“s anmeldelse af hendes „Poesier“ i 2. udgaven 1806 vurderedes den som et af samlingens bedste numre.²⁰⁾

Af hendes mange lejlighedsdigte, rettet til familiemedlemmer og venner eller fremkaldt af en mere eller mindre vigtig privat eller officiel begivenhed, er nogle oder eller rene sangdigte, andre iklædt det poetiske brevs lette, ustrofiske form („Til Frøken Knopf“, „Til det Skib som bringer Kronprindsen til Norge“, „Moderglæden. Til P. A. Castberg ved hans Bryllup“, „Til min Moder efter en Sygdom“, „Til min Datter“, „Efter et Aars Ophold i Stavanger“, „Ved Afreisen fra Kiøbenhavn“.²¹⁾

Tidens interesse for den middelalderlige vise, eller „Kæmpevisen“, og med denne forkærligheden for romance- og balladegenren, afspejles i de digte af Mad. Buchholm, man finder optaget i tidsskrifterne. Betegnende nok er romancen „Skøn Ellensborg“ skrevet på grundlag af visen i den materialesamling, digtere på dette felt fandt stof og inspiration i – B. C. Sandvigs „Levninger af Middelalderens Digtetekunst“ fra 1780, og i et digt som „Giengangersken“ med dets ansats til uhyggeballade forsøgte hun lige så modepåvirket at efterligne „det Tydske“. ²²⁾ En anden art efterligning findes i det belærende, naivt-folkelige digt „Den gamle Landmand til sin Søn“, der er en fri oversættelse „efter Holty“, dvs. den tyske lyriker Hölty,²³⁾ hvorimod hun har tegnet et selvstændigt billede af troskyldigt bondeliv i idyllen „Thormund“, der i 1806 fik den sigende undertitel „En norsk Vaarscene“.

Lidt for sig selv står „Apollons Kald paa Jorden“, en rimet mytologisk fortælling, men benyttet som hyldestdigt („helliget Hr. Professor Aasheim“) og med en slutning, der placerer den i lejlighedsdigtenes nærhed.²⁴⁾

Til de nævnte digte, der som tidligere berørt næsten alle er optaget i „Poesier“ 1793 og 1806,²⁵⁾ er i disse to samlinger føjet en række nye titler. 1793-udgaven rummer 32 numre, 2. udgaven 50. Det bliver ved sammenligning ret tydeligt, at digtene, der offentliggjordes i de litterære tidsskrifter fra midten af 1780'erne til slutningen af århundredet, danner kernen i Magdalene Sophie Buchholms produktion,²⁶⁾ og at det øvrige tilkomne i stadig højere grad har lejlighedsdigtningens præg med den snævre tilknytning til familie- og vennekreds. Der er også en nedadgående linie i kritikens anerkendelse af hendes arbejder. Den første samling kunne få en positiv anmeldelse med ord som disse: „... hendes Digte røbe Aand, Lethed, undertiden Finhed og Opfindelse, og næsten allevegne Følelse,“²⁷⁾ medens 1806-udgavens digte ikke levedes megen ære. Det stode, hun i „Minerva“-perioden sattes på, især gennem Rahbeks behandling, mistede hun i den senere anmelder Laur. Kruses vurdering: „Imidlertid bekjender jeg reent ud at Forfatterindens adkomst til Navn af vor Sappho ikke er mig tydeligt.“²⁸⁾ Her som tidligere anholdes hendes ukorrekthed i det sproglige og fraregnet „Høsten“, der citeres i sin helhed, og et enkelt andet stykke som „Til det Skib, som bragte Kronprindsen til Norge 1788“, finder recensenten de fleste af samlingens digte ubetydelige. Med tilfredshed dvæler han derfor ved den beskedenhed, han ser Mad. Buchholm lægge for dagen i fortalen til sin bog. Så stærkt berettiget som denne forekommer ham at være, har prædikaten „beskeden“ fulgt forfatterinden i det eftermæle, hun har fået fra officielt hold. I „Norsk biografisk Leksikon“ skriver Francis Bull efter sin vurdering af hendes poesier som „typisk førromantisk poesi, sentimental og tidskarakteristisk, men litet original“ således: „Men hun var i grunden altid beskeden i sin opfatning av sin egen digtning.“²⁹⁾

Som de følgende passager fra fortalen vil vise, har hendes udtryk for beskedenhed ofte relation til hendes stilling (og beskaffenhed) som kvinde:

„Det er ikke Tiden, jeg bør melde mig som den der kan digte; jeg kan skabe mig utallige Phantasier, men veed ikke at ordne dem, enten fordi min Stilling giver mig vigtigere Ting at ordne, eller, af Mangel paa Læsning. Det er endogsaa mueligt, at jeg under enhver Stilling havde krøbet i det Lave, ikke havde kunnet skrive uden saadant, som her frembydes: lutter Qvindefølelser, egentlig Læsning for hver den af mit Kion, der føler, som Kone, Moder og Veninde.“³⁰⁾

I den undskyldning, hun giver, fordi hendes portræt er anbragt foran i bogen, er det kønsrollebestemte i hendes holdning ikke mindre fremtrædende:

„At mit Kobber staaer foran Samlingen, er ikke anlediget af mig, hvilket da og maatte forekomme meget ubeskedent; man maae være ung og smuk, for at tilgives den Slags Forfængelighed.“³¹⁾

Da hun kommer ind på de sproglige ukorrektheder, hun gentagne gange dadledes for, bemærker hun: „... det var mod mine gode Forældres Grundsætning, Pigebørn skulde undervises i Sprogkundskab.“ Hvad der findes af korrekt i de tidligere trykte „Bagateller“ (et andet sted taler hun om sit „Skriblerie“) skyldes hjælp fra de to „Minerva“-redaktører Pram og Rahbek, og hun ytrer sin glæde over her at kunne bevidne sin taknemmelighed „til Mænd, hvis Tid er kostbar, og som dog har villet anvende nogen paa at forbedre mine utidige Hiernefostre“.

Der kan, set med nutidens øjne, være et vist perspektiv i, at bogens første digt bærer titlen „Til Søstrene“, og at hun i en fodnote henvendt til sine medsøstre vedstår, at hun føler og skriver „kvindeligt“: „... jeg (troer) ikke, nogen Søster vil fortryde, jeg begynder Samlingen med et Vers til dem, der eene kan føle, som jeg føler...“³²⁾ Dog ligger der måske i titelvalget også en vis påvirkning fra Rahbeks (og hans klubvenners) stadige brug af den venskabelige betegnelse „søstre“, som man finder den i hans digt „Vore elskte Søstre leve! Brødre! stemmer i med mig!“. Oprindeligt trykt i „Samling af Club-Sange“, 1787, i viseafsnittet med overskriften „Til Søstrene“, optoges det senere som „Sang til Søstrene“ i hans „Poetiske Forsøg“, 1794 (2. Udg. 1803). I „Nytaarsgave for Damer“ 1795 fik et andet af Rahbeks hyldestdigte til kvinden ligeledes titlen „Sang til Søstrene“.³³⁾

Mere end een gang havde Mad. Buchholm ladet sig vejlede af den litterære autoritet Rahbek, uden hvis støtte hun næppe havde kunnet opnå den position, hun en overgang havde. Om denne afhængighed vidner ikke alene fortalen, men to breve i Det kgl. Biblioteks håndskriftsamling.³⁴⁾ Der findes kun disse to breve fra hendes hånd i samlingen, og de er begge til Rahbek. De er skrevet omkring det tidspunkt, han i „Samleren“ hædrede hende med benævnelsen „Norges Sappho“, idet det ene er fra maj 1790 og det andet fra januar 1791, og hun i det første ligefrem hentyder til den „Compliment“, han havde givet hende i et af sine digte. Medens hun i det senest daterede brev beder ham bedømme, om to vedlagte digte skulle være værdige til offentliggørelse, „efter nogen rettelse“, og således her direkte anmoder om litterær bistand, er det første brev et varmt udtryk for hendes taknemmelighed og den beundring, hun nærrede

for Knud Lyne Rahbek. Det indledes med et langt hyldestdigt, hun har skrevet til ham, åbenbart tilskyndet af hans professorudnævnelse samme forår.³⁵⁾ Begge steder møder man fortalens ydmyge holdning og hendes ringe mening om sine egne evner, men sporer dog også i tonefaldet noget af det vovemod, der lå i overhovedet at henvende sig til den „højstærede Hr. Professor“. Hun kalder det selv for „fremfusende“ at sende ham sit hyldestdigs „slette Vers“.

At der i det hele taget var mere dristighed og farverigdom i Mad. Buchholms personlighed, end fortalen 1806 og eftertidens karakteristik lader formode, derpå tyder bl.a. en udtalelse af en af samtidens mere fremtrædende mænd. Forfatteren og præsten Claus Pavels (1817 biskop i Bergen) refererer i sin „Autobiographi“ til et møde med hende i 1792 og skriver herefter: „Ellers maae jeg tilstaae, hun er et overmaade interessant Fruentimmer, der vistnok ei sætter sit Lys under en Skjæppe, men dog ei heller viser det frem i Tide og i Utide, for at lade Folk see, hvor klart det brænder.“³⁶⁾

Efter 1806 og den dårlige modtagelse af 2. udgave af „Poesier“ skrev hun ikke meget; selv hendes flittige lejlighedsdigtning hørte næsten op. Af de spredte, stærkt kritiske bemærkninger om hendes digtning, som forekommer i Pavels' dagbogsoptegnelser fra 1815-16, kan hendes dalende ry aflæses.³⁷⁾ Ved Norges løsrivelse fra Danmark i 1814 skrev hun enkelte digte til norske blade, og i 1821 satte hun vennen Zetlitz, der 1799 havde berømmet hende i et langt fødselsdagsdigt, et minde i „Nationalbladet“. 1825 døde hun i Kragerø, 67 år gammel.³⁸⁾

Litteraturhistorien har ikke mange linier om hende. Kun få steder er hun medtaget. I N. M. Petersens „Bidrag til den danske Litteratur Historie“ (1871) nævnes hun nogle gange, men blot under opregning af eksempler på forskellige digtgenrer. I Bulls og Paasches store norske litteraturhistorie (1958) har Francis Bull sat hendes „sentimentale poesier“ på plads som værende uden originalt talent, men med „enkelte kvindelige særdrag som skaper en viss egentone“. Da han ligeledes i sin artikel om hende i „Norsk biografisk Leksikon“ (1925) peger på de „egte utbrud av kvindelig følelse“, man kan finde hos hende, og i øvrigt mener hende i besiddelse af „varm følelse og adskillig sund fornuft“,³⁹⁾ står hun i den senere eftertids dom – som først i Rahbeks vurdering – med nogen anerkendelse for netop det, hun i sin fortale til „Poesier“ 1806 følte sig foranlediget til så ihærdigt at undskylde.

NOTER

- (1) Febr. 1786, s. 246-47 med „Høsten“ under navnet M. S. Castberg, aug. 1795, s. 223-26 med „Gicngangersken“. I juli-nummeret 1786, hvor „Til Kjedsomhed“ (s. 94-96) er optaget under navnet Buchholm, gøres i en fodnote opmærksom på navneskiftet: „Det er den vore og alle danske læsere saa bekiendte, som af dem alle yndede Dlgterinde, der forhen kaldte sig M. S. Castberg, der her bliver dem bekiendt under hundes ny Navn, hvormed vi haabe den Lykke, ofte at kunne pryde vore Hefter.“
- (2) Poetiske Samlinger. Udgivne af et Selskab. Andet Stykke, 1783, s. 53-60. – (3) F. 1758, datter af Mogens Bentsen (el. Bentzen) og Sophie Hellesdatter (Heltzen). Se Francis Bulls artikel i Norsk biografisk Leksikon, red. af Edv. Bull, Anders Krogvig og Gerhard Gran, II, Oslo 1925, s. 319-21, samt Norsk Forfatter-Lexikon 1814-1880, udg. af J. B. Halvorsen, I, Kristiania 1885, s. 503. – (4) Johan Vibe (1748-1782), se A. H. Winsnes: Det Norske Selskab, Kristiania 1924, s. 107 ff. – (5) Poetiske Samlinger (note 2), s. 63-64. – (6) Peter Leganger Castberg (1753 el. 1752-1784). – (7) Der gives uoverensstemmende oplysninger om præmieringens udseende. Sofie Aubert Lindbæk hævder i sin bog „Fra Det Norske Selskabs kreds“, Kristiania 1913, s. 4-5, at det var en flad, glat guldring uden nogen „blaa eller grøn sten til forsiring, som senere er blitt den paaduttet“. På et billede i Winsnes (note 4), s. 178, ses den forsynet med en stor, slebet sten og indskriften „vos exemplaria græca“. I Norsk biografisk Leksikon, II, s. 320, beskrives den som „ringen med den grønne sten“. Ligeledes i: Kragerø By's Historie 1666-1916, udg. ved Krog Steffens, Kristiania 1916, s. 138. – (8) Digtet „Duens Skjebne i Danmark“, i: Samleren, et Ugeskrift, udg. af Lauritz Hvid Bøgh, III, 1790, s. 210-14 (spec. s. 214). Det er ugeskriftets nr. 66 med udgivelsesdatoen 13. maj 1789. – (9) Således af Claus Pavels i hans: Autobiographi, udg. af C. P. Riis, Christiania 1866, s. 221, og i hans: Dagbogs-Optegnelser, udg. af C. P. Riis, II: 1815-1816, Christiania 1867, s. 120 og 654. Endvidere i: Alf Collett: En gammel Christiania-Slægt, Christiania 1883, s. 171; F. Rønning: Rationalismens Tidsalder, III, 1896-99, s. 26; Ragna Nielsen: Norske Kvinder i det 19. Aarhundrede, I, Kristiania 1904, s. 88-89; Kragerø By's Historie (note 7), s. 137-38. Ligeledes af D. Thrap i Dansk biografisk Lexikon, udg. af C. F. Bricka, III, 1889, s. 218, og af Francis Bull i Norsk biografisk Leksikon (note 3), s. 320. I J. A. Schneider: Bygdemaalsdigteren Hans Hanson, Kristiania 1909, s. 71, nævnes hun som „Norges Sappho“, uden at denne korrekte form har fundet vej til Norsk biografisk Leksikon (1925). – (10) Samleren, II, 1788, s. 65-66 og III, 1790, s. 65-66. (11) Joachim Fr. Buchholm (o. 1760-1834).
- (12) Se Minerva, et Maanedsskrift, (udg. af C. Pram og K. L. Rahbek), 1786: febr., s. 246-47, juni, s. 797-800, juli, s. 94-96, sept., s. 342-48; 1787: juni, s. 402-03; 1788: maj, s. 234-37, 255; 1789: april, s. 73-79; 1794: marts, s. 318-28, april, s. 41-44; 1795: aug., s. 223-26. Samleren, II, 1788, s. 65-66; III, 1790, s. 65-66. Den danske Tilskuer. Et Ugeskrift, udg. ved K. L. Rahbek 2. årg., I, 1792, s. 205-08; 10. årg., I, 1800, s. 77-80; 12. årg., I, 1802, s. 242-45. Nordia, II, 1795, s. 113-16. Charis for 1800. Af Knud Lyne Rahbek, s. 161-65. Nytaarsgave for Damer, III, 1794, s. 14-18, 27-31, 105-06; IV, 1795, s. 86-90; V, 1796, s. 40-43, 155-58; VI, 1797, s. 77-80, 81-83. Maanedsskrift for Damer, udg. af D. F. Staal, II, 1794, s. 37-40, 41-43. Jfr. Literaturlexicon, ved Niels

Christian Øst, 1826-27, s. 150. – (13) Nyeste Kjøbenhavnske Efterretninger om lærde Sager for 1786, s. 27-30, 33-39. Anmeldelsen er signeret K. R. Se Sappho-allusionerne *ibid.* s. 37 og s. 38. – (14) Th. Stockfleth (1743-1808). Se Poetiske Samlinger, II, 1783, s. 31-50. – (15) Se f.eks. Den danske Tilskuer, 10. årg., I, 1800, s. 57-64, 68-77. Jfr. Hans Kyrre: Knud Lyne Rahbek, Kamma Rahbek og Livet paa Bakkehuset, 2. Udg., 1929, kap. III, s. 208-28. – (16) Minerva, sept. 1786, s. 342-48. – (17) 1793, s. 545-51 (spec. s. 550). Anmeldelsen er usigneret. – (18) Minerva, sept. 1800, s. 333-52 (spec. s. 344-45). – (19) Se i de nævnte digtes rækkefølge: Minerva, juli 1786, s. 94-96; Samleren, II, 1788, s. 65-66; III, 1790, s. 65-66; Nytaarsgave for Damer, III, 1794, s. 105-06; Minerva, febr. 1786, s. 246-47. – (20) Kjøbenhavnske lærde Efterretninger for Aar 1808, s. 469-78 (spec. s. 473). – (21) Se i de nævnte digtes rækkefølge: Minerva, maj 1788, s. 255, 234-37; Den danske Tilskuer, 12. årg., I, 1802, s. 242-45; Minerva, juni 1787, s. 402-03; april 1789, s. 73-79; Den danske Tilskuer, 10. årg., I, 1800, s. 77-80; Charis for 1800, s. 161-65. – (22) De to digte trykt i: Minerva, marts 1794, s. 318-38; aug. 1795, s. 223-26. – (23) Se Minerva, juni 1786, s. 797-800. Ludwig Christoph Heinrich Hölty (1748-76). Hans digt „Der alte Landmann an seinen Sohn“ („Üb' immer Treu und Redlichkeit“) er fra 1776, se: Sämtliche Werke, hrsg. von Wilhelm Michael, I, Weimar 1914, s. 197-99. – (24) De to sidstnævnte digte trykt i henholdsvis Nytaarsgave for Damer, III, 1794, s. 14-18 og Minerva, april 1794, s. 41-44. – (25) Med undertagelse af „Bøn til Taalmodighed“, „Moderglæden“, „Giengangersken“.

(26) Jfr. Hans Jørgen Birch: Billedgallerie for Fruentimmer, I, 1793, s. 225-26. Foruden de omtalte digte må medregnes flg. digte trykt i den nævnte periode: „Brev fra en Pige til hendes Elsker paa Bryllupsdagen“ og „Brev fra en anden Pige til hendes Elsker paa Bryllupsdagen“ i: Maanedsskrift for Damer, II, 1794, s. 37-40, 41-43; „Doris og Cælia“, „Til Søstrene“, „Til Haabet“ i: Nytaarsgave for Damer, IV, 1795, s. 86-90; V, 1796, s. 40-43; VI, 1797, s. 81-83. – (27) Kjøbenhavnske lærde Efterretninger for Aar 1793, s. 546. – (28) Efterretningerne (note 20), s. 471. Anmeldelsen er signeret Kruse, d.v.s. Laur. Kruse (1778-1839), se Alm. Forfatter-Lexicon, ved Thomas Hansen Erslew, II, 1847, s. 70-77, Om hendes sproglige ukorrektthed jfr. anmeldelsen i Kjøbenhavnske lærde Efterretninger, 1793 (note 17), s. 546. – (29) Norsk biografisk Leksikon (note 3), s. 320. – (30) M. S. Buchholm: Poesier. 2. forøgede Oplag, 1806: den upaginerede fortæles 1. afsnit, lin. 6-16. – (31) *Ibid.*, 2. afsnit, lin. 1-5. De flg. citater *ibid.*, 5. afsnit, lin. 2-4; 3. afsnit, lin. 5; 6. afsnit, lin. 2-4, 7-9. – (32) Poesier (note 30), s. 1. Digtet stod opr. trykt i Nytaarsgave for Damer, V, 1796, s. 40-43 (note 26), men er i 1806-udgaven „søgt at give Forbedring“. – (33) Se Samling af Club-Sange, 1787, s. 18-20 (nr. 10) og Samling af Klub-Sange. Til almindelig Brug for Selskabet. 2. og meget forøgede Oplag, 1792, s. 43-45 (nr. 20). Endvidere K. L. Rahbek: Poetiske Forsøg, I, 1794, s. 15-17 (m. oplysningen: Clubsangene m. Forandring). – 2. Udg., I, 1803, s. 15-17, og Nytaarsgave for Damer 1795, s. 1-2. – (34) Ny kgl. Saml. 2494 I, 16 4°. Brevene er dateret henholdsvis 12. maj 1790 og 22. jan. 1791. Om Rahbeks betydning for tidens danske – og norske – digtere jfr. Anne E. Jensen: Rahbek og de danske Digtere, 1960, s. 21. – (35) Se K. L. Rahbek: Erindringer af mit Liv, IV, 1827, s. 1. Jfr. *ibid.*, III, 1825, s. 384. – (36) Claus Pavels (1769-1822), se hans Autobiographi

(note 9), s. 221. – (37) Dagbogs-Optegnelser (note 9), s. 34, 72, 106, 120, 654. – (38) Digtet „I Stavangers Klub den 15 Marti 1799“ af Jens Zetlitz (1761-1821) trykt i *Charis* for 1800, s. 166-71. Mad. Buchholms digt til Zetlitz får en ilde medfart af en anden samtidig, forfatteren Maurits Hansen (1794-1842), se udvalget af hans breve (ved Ludvig Daae) i: *Historiske Samlinger*, II, Christiania 1907, s. 374. – (39) Se N. M. Petersen: *Bidrag til den danske Literaturs Historie*. 2. Udg., V. 2, 1871, s. 228, 318, 323, 324; *Norsk litteraturhistorie*, red. af Francis Bull, Fredrik Paasche, A. H. Winsnes og Philip Houm, Ny utg., II, Oslo 1958, s. 500; *Norsk biografisk Leksikon* (note 3), s. 320.